วารสาร
จิตวิทยาคลินิกไทย
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/tci-thaijclinicpsy

นิพนธ์ต้นฉบับ

การพัฒนาต่อยอดแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองให้เป็นฉบับรูปภาพ สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6

ปาริฉัตร ล้ำผาสุกจิต[1], พัชรินทร์ เสรี[2*], ชาญวิทย์ พรนภดล[3]

[1] *นักศึกษาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่น และครอบครัว โครงการร่วมคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล*

[2] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล*

[3] *ศาสตราจารย์ นายแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล*

[*] ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, e-mail: patcharin.ser@mahidol.ac.th

วันที่รับบทความ: 4 ตุลาคม 2568 | **วันที่แก้ไขบทความ:** 3 พฤศจิกายน 2568 | **วันตอบรับบทความ:** 18 กุมภาพันธ์ 2569

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 และ (2) เพื่อศึกษาคุณสมบัติทางจิตวิทยา (psychometric properties) ของแบบวัดที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก

วัสดุและวิธีการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 จำนวน 507 คน จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) เครื่องมือวิจัยคือแบบวัดการเห็นคุณค่า ในตนเองฉบับรูปภาพ จำนวน 17 ข้อ ครอบคลุม 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) ความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) และความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity index: CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่า Cronbach's alpha และค่า corrected item-total correlation

ผล ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่า ค่า I-CVI อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่า S-CVI เท่ากับ 0.91 ค่า Cronbach's alpha ของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ขณะที่ค่า corrected item-total correlation ของแต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.30 ผลการวิเคราะห์ CFA พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2 = 108.39, df = 89, p = 0.079, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.021, SRMR = 0.026, CFI = 1.00)

สรุป แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพที่พัฒนาขึ้นมีคุณสมบัติทางจิตวิทยาการวัด อยู่ในเกณฑ์ดีเหมาะสมสำหรับใช้ประเมินระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6

คำสำคัญ: แบบวัดฉบับรูปภาพ, นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา, การเห็นคุณค่าในตนเอง

Thai Journal of Clinical Psychology
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/tci-thaijclinicpsy

Original Article

A Further Development of Self-esteem Inventory to Pictorial Form for the 2nd-6th Grade Students

Parichat Lamphasukjit[1], Patcharin Seree[2*], Chanvit Pornnoppadol[3]

[1] *Master of Science Program in Child, Adolescent and Family Psychology, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, and National Institute for Child and Family Development, Mahidol University*

[2] *Assistant Professor, Ed.D., National Institute for Child and Family Development, Mahidol University*

[3] *Professor, M.D., Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University*

[*] Corresponding author, e-mail: patcharin.ser@mahidol.ac.th

Received: 4 October 2025 | **Revised:** 3 November 2025 | **Accepted:** 18 February 2026

Abstract

Objectives: This study aimed (1) to develop a pictorial self-esteem inventory for 2nd-6th grade students, and (2) to examine the psychometric properties of the developed instrument, including content validity, construct validity, reliability, and item discrimination.

Materials and methods: Participants were 507 students in Grades 2-6 from schools under the Bangkok Metropolitan Administration, South Krung Thon district, during the first semester of the 2022 academic year. Multi-stage sampling was employed. The instrument consisted of 17 pictorial items representing three components: self-satisfaction, ability and achievement, and self-worth. Content validity was assessed by five experts using the content validity index (CVI). Construct validity was examined using confirmatory factor analysis (CFA). Reliability was assessed through Cronbach's alpha and corrected item-total correlation.

Results: Item-level content validity indices (I-CVI) ranged from 0.80 to 1.00, and the scale-level CVI (S-CVI) was 0.91. The overall Cronbach's alpha coefficient was 0.91, with all corrected item-total correlations exceeding 0.30. CFA results indicated a good model fit (χ^2 = 108.39, df = 89, p = 0.079, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.021, SRMR = 0.026, CFI = 1.00).

Conclusion: The developed pictorial self-esteem inventory demonstrates good validity and reliability and is suitable for assessing self-esteem levels among primary school students in Grades 2-6.

Keywords: Pictorial inventory, Primary school students, Self-esteem

บทนำ

การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) เป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการ ด้านอารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพของเด็ก โดยมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความมั่นใจในการเผชิญสถานการณ์ใหม่ การปรับตัวทางสังคม รวมถึงแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Rosenberg, 1965; Harter, 1999) จากกรอบแนวคิดเชิงพัฒนาการ การเห็นคุณค่าในตนเองสามารถอธิบายได้ภายใต้โครงสร้างเชิงเหตุและผล (nomological network) โดยมีปัจจัยนำเข้า (antecedents) ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การยอมรับจากเพื่อน บรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสำเร็จ และประสบการณ์ทางสังคมเชิงบวก ซึ่งส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการรับรู้คุณค่าในตนเองอย่างเหมาะสม (Birndorf et al., 2005; Harter, 2012) ในทางกลับกัน เด็กที่มีประสบการณ์ด้านลบ เช่น การถูกตำหนิ การเปรียบเทียบทางสังคม หรือความล้มเหลวทางวิชาการ มีแนวโน้มลดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ (consequences) ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความวิตกกังวล พฤติกรรมก้าวร้าว ความรู้สึกด้อยค่า หรือความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าในระยะยาว (Hosogi et al., 2012; Department of Mental Health [DMH], 2017)

รายงานของกรมสุขภาพจิต (DMH, 2017) พบว่าเด็กไทยวัยประถมศึกษามีปัญหา ด้านสมาธิ ความวิตกกังวล และการปรับตัวทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนสัมพันธ์กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ไม่สมดุล การมีเครื่องมือประเมินระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการคัดกรองและส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนไทย

แม้ประเทศไทยจะมีแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดย Srijun et al. (2018) ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี และเป็นแบบวัดฉบับเดียวที่สามารถใช้กับเด็กวัยประถมศึกษาในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังคงจำเป็นต้องพัฒนาเครื่องมือที่สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น รวมถึงนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านการอ่าน ด้วยเหตุผลสำคัญ ได้แก่ (1) แบบวัดดังกล่าวใช้ได้เฉพาะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และยังไม่รองรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ซึ่งมีทักษะการอ่านและความเข้าใจภาษาต่ำกว่า และอยู่ในช่วงต้นของการคิดเชิงรูปธรรม (concrete operational stage) ตามทฤษฎีของ Piaget (1972) (2) รายการคำถามอยู่ในรูปแบบข้อความล้วนและใช้ภาษานามธรรม เด็กวัย 7-9 ปีจึงอาจตีความหมายคลาดเคลื่อนได้ง่าย และ (3) มาตราส่วนประมาณค่าในรูปแบบข้อความอาจไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กวัย 7-8 ปี ซึ่งยังต้องการสื่อรูปธรรมช่วยประกอบการตัดสินใจตอบ

งานวิจัยด้านการพัฒนาเครื่องมือประเมินในเด็กจำนวนมากสนับสนุนการใช้สื่อภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการวัด โดยพบว่าสื่อภาพช่วยลดภาระทางปัญญา (cognitive load) เพิ่มความเข้าใจของผู้ตอบ และลดความคลาดเคลื่อนจากการตีความภาษานามธรรม ตัวอย่างเช่น เครื่องมือประเมินพัฒนาการทางภาษา (Inthasiri, 2000; Phoomnum, 2019) แบบคัดกรองสมาธิสั้น (Pornnoppadol et al., 2013) และแบบประเมินภาวะซึมเศร้าในเด็ก (Trangkhasombat, 2012) อย่างไรก็ตาม ผลการตรวจสอบความเข้าใจเบื้องต้น (pre-pilot check) ของงานวิจัยนี้ พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประสบข้อจำกัดในการตีความความรู้สึกและต้องการคำชี้แจงจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดด้านพัฒนาการทางการรับรู้และภาษา ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้เครื่องมือเหมาะสมและสะท้อนการรับรู้ของผู้ตอบอย่างถูกต้อง งานวิจัยนี้จึงกำหนดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 เป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการพัฒนาแบบวัดฉบับรูปภาพ

จากช่องว่างทางองค์ความรู้ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องพัฒนาต่อยอดแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองให้เป็นฉบับรูปภาพที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางภาษาและความคิดของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืออย่างเป็นระบบ ทั้งด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเชื่อมั่นตามพื้นฐานทางทฤษฎีและหลักฐานเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยตั้งข้อ

คาดการณ์เชิงทฤษฎีว่าระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีแนวโน้มแตกต่างกันตามระดับชั้นเรียน โดยนักเรียนระดับชั้นสูงกว่าจะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า เนื่องจากความสามารถในการประเมินตนเอง การจัดการอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคมมีความมั่นคงมากขึ้นตามวัย (Harter, 2012; Marsh, 1989) ดังนั้น การพัฒนาต่อยอดแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองให้เป็นฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 จึงจำเป็นทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เครื่องมือนี้จะช่วยให้ การประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองถูกต้อง เที่ยงตรง สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก และสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางใจของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6
2. เพื่อศึกษาคุณสมบัติทางจิตวิทยาของแบบวัดที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนก

วัสดุและวิธีการ

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1: การพัฒนาต่อยอดแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองให้เป็นฉบับรูปภาพ สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ดำเนินการตามหลักการพัฒนาเครื่องมือของ DeVellis (2017) โดยกำหนดกรอบแนวคิดของการเห็นคุณค่าในตนเองตามองค์ประกอบ 3 ด้านและรายการคำถาม 17 ข้อ อ้างอิงจากแบบวัดของ Srijun et al. (2018) ผู้วิจัยออกแบบโครงสร้างแบบวัดใหม่ให้มีลักษณะเป็นแบบวัดที่มีรูปภาพประกอบ ผู้ตอบแบบวัดสามารถประเมินด้วยตนเอง (self-report) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบรูปภาพ 4 ระดับ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงทฤษฎีขององค์ประกอบที่ข้อคำถามสังกัด ควบคู่กับนิยามรวมของการเห็นคุณค่าในตนเอง การประเมินครอบคลุม 3 ประเด็น ได้แก่ ความสอดคล้องกับเนื้อหาและทฤษฎี ความเหมาะสมของภาษาและความเหมาะสมของภาพประกอบ โดยใช้มาตรประเมินความสอดคล้อง 4 ระดับ ค่าดัชนี I-CVI คำนวณจากสัดส่วนของผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนนระดับ 3-4 ต่อจำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด โดยกำหนดค่า I-CVI มากกว่า 0.80 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์จะถูกปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยตรวจสอบความเข้าใจเบื้องต้น (pre-pilot check) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เด็กกลุ่มนี้ต้องการคำแนะนำจำนวนมากในการทำความเข้าใจคำถาม การตีความเชิงนามธรรม และการอ่านภาพประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการด้านการคิดของนักเรียนวัยประมาณ 6-7 ปี ที่อยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างระยะก่อนการคิดเชิงรูปธรรม (pre-operational stage) และช่วงเริ่มต้นของการคิดเชิงรูปธรรม (concrete operational stage) ตามแนวคิดของ Piaget (1972) ส่งผลให้การทำความเข้าใจเนื้อหานามธรรมยังไม่สมบูรณ์และเพิ่มโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนในการตอบแบบวัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงไม่นำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาใช้เป็นกลุ่มนำร่องหรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การทดสอบนำร่อง (pilot test) ผู้วิจัยนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 จำนวน 30 คน โรงเรียนในเขตเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อประเมินความเข้าใจ ความเหมาะสมของภาพประกอบและรูปแบบการตอบ พบว่าเด็กสามารถทำความเข้าใจข้อคำถามและภาพประกอบได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แม้จะใช้เวลาตอบมากกว่าและต้องอ่านข้อความให้ฟัง แต่สามารถตีความผ่านภาพประกอบได้ชัดเจน

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นเบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง พบว่าแบบวัด ฉบับรูปภาพมีค่าความเชื่อมั่นเชิงความเสถียรของคะแนนอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่า intraclass correlation coefficient (ICC) เท่ากับ 0.96 นอกจากนี้ การตรวจสอบความสอดคล้องภายในของข้อคำถามรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.92 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนองค์ประกอบความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) และความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) มีค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.88 และ 0.89 ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ดี (Field, 2013) ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนว่าแบบวัดแสดงความเสถียรของคะแนนและความสอดคล้องภายในของข้อคำถามในระดับเหมาะสมในเบื้องต้น และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ในขั้นตอนถัดไป

ระยะที่ 2: การศึกษาคุณสมบัติทางจิตวิทยาของแบบวัด (psychometric properties) แบบวัดที่ผ่านการพัฒนาต่อยอดจะได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ความเชื่อมั่น (reliability) และอำนาจจำแนกของข้อคำถาม (discrimination) รวมทั้งการจัดทำเกณฑ์ปกติของคะแนน (norms) เพื่อใช้ในการแปลผลแบบวัด

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 155,618 คน (Bangkok Metropolitan Administration, 2022)

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ผู้เข้าร่วมได้รับ ความยินยอมจากผู้ปกครอง (informed consent) และให้ความยินยอมตามระดับความเข้าใจ (assent) รวมทั้งสิ้น 507 คน

เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปตามข้อกำหนดด้านพัฒนาการของผู้ตอบ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงไม่ถูกรวมอยู่ในกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเด็กวัย 6-7 ปีมักประสบข้อจำกัดด้านทักษะการอ่าน การตีความข้อความเชิงนามธรรม และความสามารถในการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบตามแนวคิดพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (1972) ส่งผลให้การใช้ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองกับกลุ่มดังกล่าวเสี่ยงต่อการตีความคลาดเคลื่อนมากกว่านักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่า

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำคำนวณจากสูตร Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 5% (ระดับความเชื่อมั่น 95%) จากประชากรทั้งหมด 155,618 คน ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 400 คน และการวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 507 คน ซึ่งมากกว่าขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ จึงถือว่ามีขนาดเพียงพอสำหรับการเป็นตัวแทนของประชากร

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังนี้ (รูปภาพ 1)

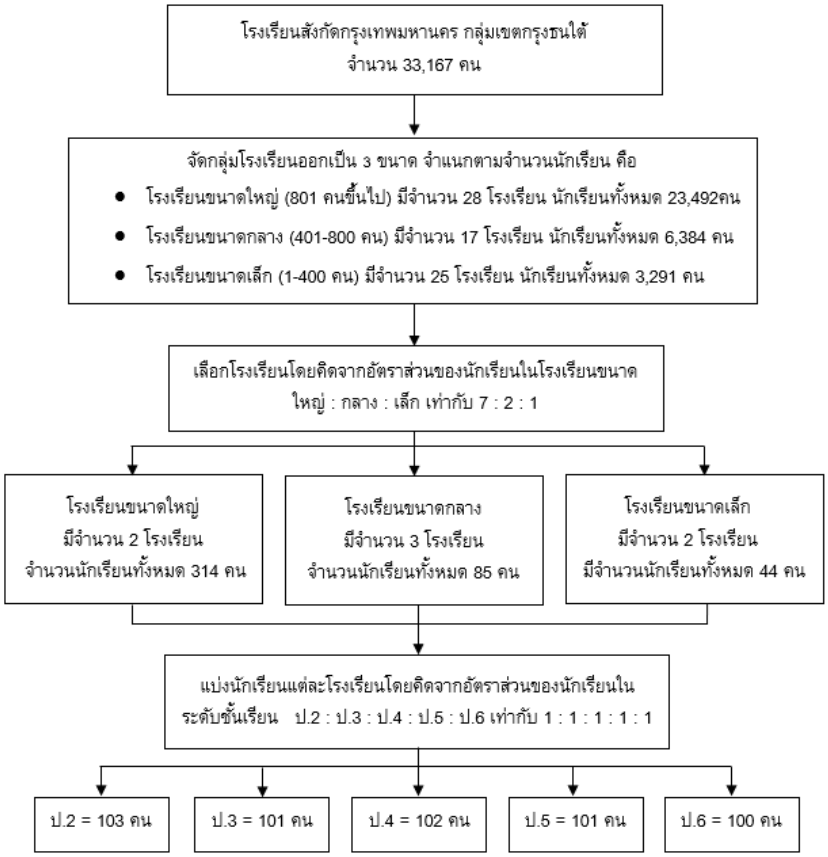
1. การสุ่มกลุ่มเขต (cluster random sampling): จากทั้งหมด 6 กลุ่มเขต ได้สุ่มเลือกกลุ่มเขตกรุงธนใต้ ซึ่งประกอบด้วย 7 สำนักงานเขต รวมจำนวนนักเรียน 33,167 คน

2. การสุ่มโรงเรียน (stratified random sampling): จัดกลุ่มโรงเรียนตามขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตามสัดส่วน 7:2:1 และสุ่มเลือกโรงเรียนให้ครบ ทั้ง 7 สำนักงานเขตเพื่อให้เป็นตัวแทนที่หลากหลาย

3. การสุ่มระดับชั้นเรียน: สุ่มนักเรียนจากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 โดยคำนึงให้แต่ละระดับชั้นมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน เฉลี่ยระดับชั้นละประมาณ 100 คน

รูปภาพ 1

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดที่มีรูปภาพประกอบจำนวน 17 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) จำนวน 6 ข้อ (ข้อ 1, 4, 6, 7, 16, 17)
2. ความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 2, 3, 5, 9, 10, 11, 13, 14)
3. ความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) จำนวน 3 ข้อ (ข้อ 8, 12, 15)

แบบวัดประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไป (2) การประเมินการเห็นคุณค่า ในตนเอง และ (3) แบบบันทึกคะแนน ผู้ตอบประเมินตนเอง (self-report) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบรูปภาพ (pictorial rating scale) 4 ระดับ ได้แก่ ใช่เลย ใช่ น่าจะใช่ ไม่ใช่เลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูประจำชั้น ภายใต้ข้อจำกัดด้านมาตรการป้องกัน COVID-19 ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าร่วมเก็บข้อมูลในทุกห้องเรียน จึงประสานให้ครูช่วยแจกและรวบรวมแบบวัด พร้อมชี้แจงขั้นตอนการตอบแบบวัดให้แก่นักเรียนภายใต้สภาพแวดล้อมห้องเรียนที่เหมาะสม ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้แบบฟอร์มบางส่วนไม่ระบุคำนำหน้าหรือข้อมูลด้านเพศของนักเรียน

การเก็บข้อมูลดำเนินระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม ถึง 31 สิงหาคม 2565 เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยโครงการได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

(IPSR-IRB-2022-058) ผู้วิจัยได้จัดส่งเอกสารชี้แจงโครงการและหนังสือแสดงเจตนายินยอม (informed consent) ให้ผู้ปกครอง รวมทั้งให้นักเรียนแสดงความยินยอมตามระดับความเข้าใจ (assent) เพื่อคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของผู้เข้าร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ใช้ในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ร้อยละ (percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมานและการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ (inferential statistics & psychometric analyses) ประกอบด้วยสถิติและการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (validity)

- ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity): วิเคราะห์จากค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (item-level content validity index: I-CVI) และค่าดัชนีความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (scale-level content validity index: S-CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน กำหนดให้ค่า I-CVI ≥ 0.80 และ S-CVI ≥ 0.90 (Polit & Beck, 2006, 2008)

- ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity): ตรวจสอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองกับข้อมูล เชิงประจักษ์ (Phoolphong, 2013) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (model fit indices) ได้แก่ χ^2, df, p, GFI, AGFI, CFI, RMSEA และ SRMR ตามเกณฑ์มาตรฐาน ของ Brown (2015)

2.2 ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability)

- ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) รายองค์ประกอบและทั้งฉบับ กำหนดให้ค่า Cronbach's alpha ≥ 0.90 ถือว่ายอดเยี่ยม 0.80-0.89 ถือว่าดีมาก และ 0.70-0.79 ถือว่าใช้ได้ (George & Mallery, 2003)

2.3 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม (discrimination)

- ค่าสหสัมพันธ์รายข้อ (corrected item-total correlation: r) โดยกำหนดเกณฑ์ r > 0.30 จึงถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกเพียงพอ (Nunnally & Bernstein, 1994)

- ค่าความเชื่อมั่นเมื่อหักข้อคำถามออก (Cronbach's alpha if item deleted)

2.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (group comparison)

- การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เพื่อทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6

- การทดสอบเปรียบเทียบรายคู่แบบ Scheffé (Scheffé's post-hoc comparison) เมื่อผล ANOVA พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Field, 2013)

2.5 การกำหนดจุดตัดคะแนน (cut-off score determination)

- ใช้ค่าเฉลี่ย (mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) เป็นเกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนแบบอิงกลุ่ม (norm-referenced interpretation) ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง (M+1SD), ระดับปานกลาง (M±1SD), และระดับต่ำ (M-1SD) (Anastasi & Urbina, 1997)

ผล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบวัดฉบับรูปภาพอย่างสมบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 507 คน ประกอบด้วยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 โดยมีสัดส่วนใกล้เคียงกันในแต่ละระดับชั้น ได้แก่ ป.2 = 103 คน (20.3%) ป.3 = 101 คน (19.9%) ป.4 = 102 คน (20.1%) ป.5 = 101 คน (19.9%) และ ป.6 = 100 คน (19.7%) เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศชาย 64 คน (12.6%) เพศหญิง 92 คน (18.1%) และไม่มีข้อมูลเพศ 351 คน (69.2%) ซึ่งเป็นผลจากข้อจำกัดการเก็บ

ข้อมูลภายใต้สถานการณ์ COVID-19 อย่างไรก็ตาม ข้อมูลคะแนนแบบวัดครบถ้วนทุกข้อและสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 316 คน (62.3%) โรงเรียนขนาดกลาง 142 คน (28.0%) และโรงเรียนขนาดเล็ก 49 คน (9.7%)

2. ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

แบบวัดผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงทฤษฎีขององค์ประกอบที่ตั้งใจวัดด้วยมาตรประเมินความสอดคล้อง 4 ระดับ ครอบคลุม 3 ประเด็น ได้แก่ ความสอดคล้องกับเนื้อหาและทฤษฎี ความเหมาะสมของภาษา และความเหมาะสมของภาพประกอบ

ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (item-level content validity index: I-CVI) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (scale-level content validity index: S-CVI) มีค่าเท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์คุณภาพ ที่น่าพอใจ (Lynn, 1986; Polit & Beck, 2006, 2008) (ตาราง 1)

ตาราง 1

ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6

ข้อ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน 3-4 (5 ท่าน)			I-CVI	S-CVI
	ความสอดคล้องกับเนื้อหา/ทฤษฎี	ความเหมาะสมของภาษา	ความเหมาะสมของภาพประกอบ		
1	5	4	5	0.93	
2	5	4	4	0.87	
3	5	4	4	0.87	
4	5	4	4	0.87	
5	5	5	5	1	
6	4	4	5	0.87	
7	5	5	5	1	
8	5	5	4	0.93	
9	5	5	5	1	0.91
10	5	4	4	0.87	
11	5	4	4	0.87	
12	5	4	4	0.87	
13	5	5	4	0.93	
14	5	5	4	0.93	
15	4	4	4	0.8	
16	5	5	5	1	
17	5	4	5	0.93	

3. ความเชื่อมั่น (reliability)

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องภายในของแบบวัด (internal consistency; Cronbach's alpha) รายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) และความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) มีค่า Cronbach's alpha = 0.83 และ 0.84 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนองค์ประกอบความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) มีค่า Cronbach's alpha = 0.72 อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ และทั้งฉบับมีค่า Cronbach's alpha = 0.91

ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Field, 2013) ผลการวิเคราะห์ชี้ว่าแบบวัดแสดงความสอดคล้องภายในในระดับดีและรองรับการนำไปใช้ประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม (ตาราง 2)

4. ค่าอำนาจจำแนก (discrimination)

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามทั้ง 17 ข้อมีค่า corrected item-total correlation (r) มากกว่า 0.30 ทุกข้อ ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และบ่งชี้ว่าข้อคำถามสามารถจำแนกผู้ตอบที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม (DeVellis, 2017; Field, 2013) นอกจากนี้ การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นเมื่อหักข้อคำถามออก (Cronbach's alpha if item deleted: α) พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดที่เมื่อถูกลบออกแล้วทำให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเพิ่มขึ้น ผลดังกล่าวสะท้อนความสอดคล้องภายในของข้อคำถามอยู่ในระดับดี และสนับสนุนการคงไว้ซึ่งข้อคำถามทั้ง 17 ข้อในแบบวัด (ตาราง 2)

ตาราง 2

ค่าความสอดคล้องภายในและค่าสหสัมพันธ์รายข้อของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 (n = 507)

องค์ประกอบ	ข้อ	Corrected item-total correlation	Cronbach's alpha
ความพึงพอใจในตนเอง	1	.625	
(self-satisfaction)	4	.603	
	6	.703	0.83
	7	.572	
	16	.640	
	17	.548	
ความสามารถและความสำเร็จ	2	.535	
(ability and achievement)	3	.584	
	5	.593	
	9	.489	0.84
	10	.610	
	11	.606	
	13	.624	
	14	.582	
ความเชื่อในคุณค่าแห่งตน	8	.532	
(self-worth)	12	.594	0.72
	15	.555	
ค่า Cronbach's alpha ทั้งฉบับ			0.91

5. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับโครงสร้างของโมเดลองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem: SE) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแฝงจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction: SAT) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 4, 6, 7, 16 และ 17 ความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement: ABI) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 3, 5, 9, 10, 11, 13 และ 14 และความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth: WOR) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 8, 12 และ 15 โดยโครงสร้างโมเดลดังกล่าวกำหนดตามกรอบแนวคิดแบบวัดของ Srijun et al. (2018)

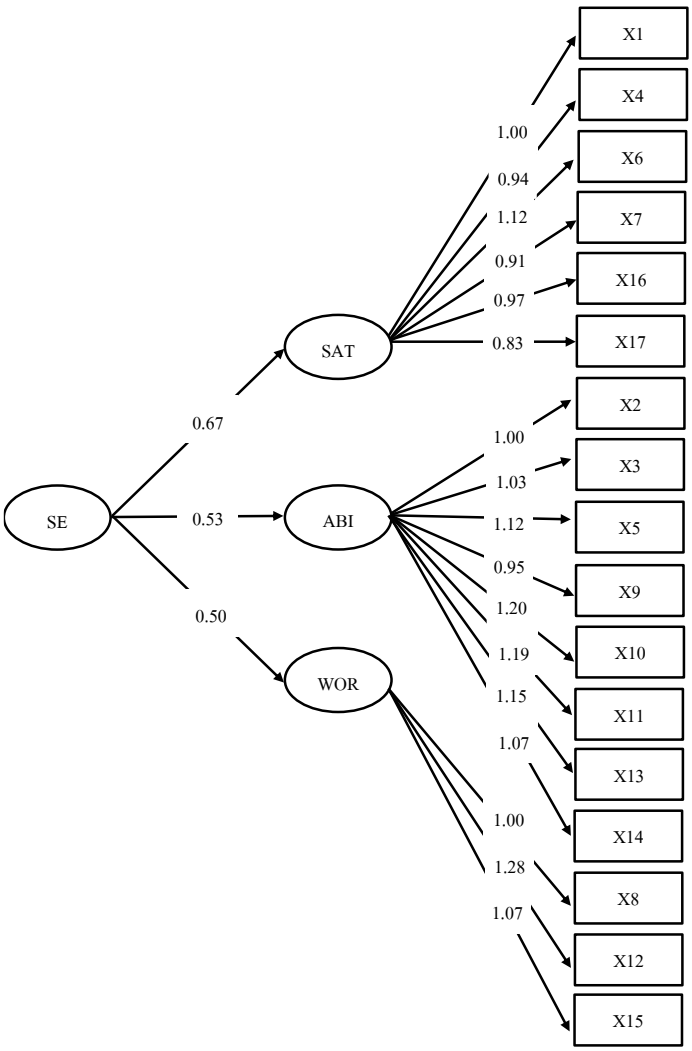
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์แบบปัจจัยระดับที่หนึ่ง (first-order CFA) โดยกำหนดตัวแปรแฝงจำนวน 3 ปัจจัย วัดด้วยตัวแปรสังเกตได้รวม 17 ตัวแปร การระบุโมเดล (model specification) ดำเนินการโดยกำหนดค่า

น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตหนึ่งตัวในแต่ละปัจจัยให้มีค่าเท่ากับ 1 เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดสเกลของตัวแปรแฝง และกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตเป็นอิสระต่อกัน

ในการประมาณค่าโมเดล โปรแกรมได้ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกต ความแปรปรวนของตัวแปรแฝง และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ส่งผลให้โมเดลมีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าทั้งสิ้น 64 ค่า จากข้อมูลในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมจำนวน 153 ค่า จึงทำให้โมเดลมีองศาอิสระเท่ากับ 89 (รูปภาพ 2)

รูปภาพ 2

โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบปัจจัยระดับที่หนึ่งของการเห็นคุณค่าในตนเอง

χ^2 = 108.39, df = 89, p = 0.079, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, CFI = 1.00, RMSEA = 0.021, SRMR = 0.026

ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (model fit indices) อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยมีค่า χ^2 = 108.39, df = 89, p = 0.079, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.021, SRMR = 0.026, CFI = 1.00 (Phoolphong, 2013)

สำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานในระดับองค์ประกอบ (standardized factor loadings at factor level) พบว่า องค์ประกอบหลักทั้งสามมีค่าอยู่

ระหว่าง 0.91-0.99 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลดังกล่าวสะท้อนความเหมาะสมของโมเดล และชี้ให้เห็นความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบกับโครงสร้างเชิงทฤษฎีอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานในระดับตัวแปรสังเกต พบว่า องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.56-0.76 องค์ประกอบด้านความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.54-0.68 และองค์ประกอบด้านความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.55-0.70 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทั้ง 17 ข้อสอดคล้องกับองค์ประกอบของแบบวัด อย่างเหมาะสม (ตาราง 3)

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการเห็นคุณค่าในตนเอง (n = 507)

การเห็นคุณค่าในตนเอง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ				CR
	b	SE	t	SC	
ความพึงพอใจในตนเอง (SAT)	0.67	0.04	15.62*	0.99	0.98
ฉันพอใจในตัวเอง (X1)	1.00	-	-	0.68	0.46
ฉันชอบรูปร่างของฉัน (X4)	0.94	0.07	12.61*	0.64	0.41
ฉันภูมิใจในตัวเอง (X6)	1.12	0.08	14.80*	0.76	0.58
ฉันพอใจผลการเรียนของฉัน (X7)	0.91	0.07	12.34*	0.61	0.38
ฉันชอบหน้าตาของฉัน (X16)	0.97	0.07	12.97*	0.65	0.43
ฉันพอใจกับสุขภาพของฉัน (X17)	0.83	0.07	11.31*	0.56	0.32
ความสามารถและความสำเร็จ (ABI)	0.53	0.04	12.42*	0.94	0.88
ฉันคิดว่าฉันมีดีบางอย่าง (X2)	1.00	-	-	0.56	0.32
โตขึ้น! ฉันจะประสบความสำเร็จ (X3)	1.03	0.09	11.18*	0.58	0.34
ฉันเป็นที่รักของเพื่อน ๆ (X5)	1.12	0.10	10.89*	0.63	0.40
ฉันเป็นที่รักของครู (X9)	0.95	0.10	9.51*	0.54	0.29
เพื่อน ๆ ยอมรับความสามารถของฉัน (X10)	1.20	0.11	11.44*	0.68	0.46
ฉันสามารถทำอะไรหลายอย่างได้ดี (X11)	1.19	0.10	11.37*	0.67	0.45
สิ่งที่ฉันทำมักมีคนชื่นชม (X13)	1.15	0.10	11.08*	0.65	0.42
ฉันเป็นเด็กดี (X14)	1.07	0.10	10.49*	0.61	0.37
ความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (WOR)	0.50	0.04	11.27*	0.91	0.82
ฉันเป็นที่รักของผู้ใหญ่ในครอบครัว (X8)	1.00	-	-	0.55	0.31
ฉันเชื่อว่าชีวิตฉันมีคุณค่า (X12)	1.28	0.13	10.13*	0.70	0.50
ฉันคิดว่าฉันมีค่าสำหรับครอบครัวของฉัน (X15)	1.07	0.09	12.34*	0.59	0.35

*$p < .05$

6. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (group comparison)

- การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตามระดับชั้นเรียน

ผลการวิเคราะห์คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามระดับชั้นเรียนพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (M = 59.87) รองลงมาคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (M = 55.97) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (M = 54.43) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (M = 54.28) และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (M = 54.16) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) พบว่า $F = 9.082$, $p < .001$ แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละระดับชั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่แบบ Scheffé's post-hoc comparison (Field, 2013; Howell, 2013) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างจาก

คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ไม่พบความแตกต่างกัน

ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคะแนนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับที่สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับระดับชั้นเรียนอื่นและมีรูปแบบคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างเชิงพัฒนาการจากกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

- การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตามขนาดโรงเรียน

ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเฉลี่ยตามขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (M = 56.48) รองลงมาคือโรงเรียนขนาดกลาง (M = 54.94) และโรงเรียนขนาดเล็ก (M = 53.51) ตามลำดับ สะท้อนความแตกต่างของสภาพแวดล้อมหรือทรัพยากรของโรงเรียนที่อาจมีผลต่อการรับรู้คุณค่าในตนเองของนักเรียน

7. การกำหนดจุดตัดคะแนน (cut-off score determination)

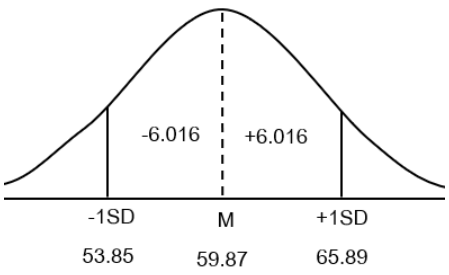
แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพประกอบด้วย 17 ข้อคำถาม ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบรูปภาพ 4 ระดับ ทำให้คะแนนรวมอยู่ในช่วง 17-68 คะแนน โดยคะแนนที่สูงกว่าสะท้อนระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงกว่า

การแปลผลคะแนนใช้วิธีอิงกลุ่ม (norm-referenced interpretation) ตามค่าเฉลี่ย (mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) ของกลุ่มตัวอย่างจริง (Field, 2013; Pallant, 2020) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ตามผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างระดับชั้นเรียนที่พบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มอื่น (รูปภาพ 3)

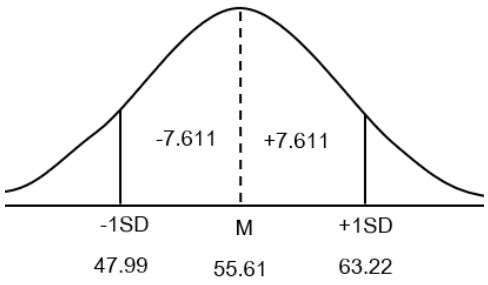
รูปภาพ 3

จุดตัดคะแนนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6

จุดตัดคะแนนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

จุดตัดคะแนนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6

เกณฑ์การแปลผลคะแนนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลุ่มที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งสามารถใช้เพื่อระบุระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนได้อย่างชัดเจนตามเกณฑ์คะแนนที่กำหนด (ตาราง 4)

ตาราง 4

สรุปเกณฑ์การแปลผลระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามระดับชั้นเรียน ดังนี้

ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6
สูง	66-68 คะแนน	64-68 คะแนน
ปานกลาง	54-65 คะแนน	48-63 คะแนน
ต่ำ	17-53 คะแนน	17-47 คะแนน

วิจารณ์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า แบบวัดมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับที่เหมาะสม (I-CVI = 0.80-1.00, S-CVI = 0.91) (Polit & Beck, 2006, 2008) และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี (Cronbach's alpha = 0.91) (Cronbach, 1951) ค่าอำนาจจำแนกของทุกข้อสูงกว่า 0.30 สะท้อนถึงความสอดคล้องภายในที่เหมาะสมตามหลักจิตวิทยาการวัด (DeVellis, 2017) ในขณะเดียวกัน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ชี้ให้เห็นว่าโมเดลองค์ประกอบทั้งสามด้านสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีและสนับสนุนโครงสร้างตามทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith (1984) และ Maslow (1970)

การพัฒนาแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพ ซึ่งใช้ภาพประกอบเป็นสื่อในการตอบช่วยลดข้อจำกัดด้านการอ่านและการทำความเข้าใจของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น และเอื้อต่อการประเมินจากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยที่สนับสนุนการใช้แบบวัดฉบับรูปภาพกับเด็กวัยเรียน เช่น แบบประเมินพัฒนาการทางภาษา (Inthasiri, 2000; Phoomnum, 2019) และแบบคัดกรอง Thai ADHD screening scales (Pornnoppadol et al., 2013) รวมถึง Children's depression inventory ฉบับรูปภาพ (Trangkhasombat, 2012)

ข้อมูลภาคสนามสะท้อนลักษณะเชิงพัฒนาการของผู้ตอบ โดยพบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใช้เวลาในการตอบแบบวัดมากกว่าชั้นเรียนอื่นและต้องการคำแนะนำเพิ่มเติม สอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1972) ที่อธิบายว่าเด็กวัยนี้อยู่ในช่วงการคิดเชิงรูปธรรม (concrete operational stage) ซึ่งยังมีข้อจำกัดด้านการคิดเชิงนามธรรมและอาจแสดงลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentrism) ในบางบริบท ส่งผลต่อการตีความคำถามและการตัดสินใจตอบแบบวัด อย่างไรก็ตาม นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลับมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนระดับชั้นอื่น ซึ่ง อาจเกิดจากการที่เด็กวัยนี้ยังไม่ใช้เกณฑ์การเปรียบเทียบทางสังคมอย่างชัดเจน จึงมีแนวโน้มประเมินตนเองในเชิงบวกมากกว่า (Harter, 2012) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hosogi (2012) และ Chung et al. (2017) ที่พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีแนวโน้มลดลงตามอายุ ดังนั้นการนำแบบวัดนี้ไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ควรปรับกระบวนการเก็บข้อมูลและการตีความผลลัพธ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบยังพบว่า ข้อ 6 "ฉันภูมิใจในตัวเอง" และข้อ 10 "เพื่อน ๆ ยอมรับความสามารถของฉัน" มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด สะท้อนว่า การประเมินตนเองในเชิงบวกและการได้รับการยอมรับจากเพื่อนเป็นแก่นสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยประถมศึกษา (Harter, 1999; Marsh, 1989) ในขณะที่ ข้อ 17 "ฉันพอใจกับสุขภาพของฉัน" และข้อ 9 "ฉันเป็นที่รักของครู" มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด อาจอธิบายได้ว่าเด็กวัยนี้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับเพื่อนและความสามารถเชิงวิชาการมากกว่ามิติด้านสุขภาพหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับครู (Hosogi et al., 2012)

การเปรียบเทียบระหว่างชั้นเรียน พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุดและแตกต่างจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่ควรใช้เกณฑ์การแปลผลร่วมกันทุกชั้นเรียน การกำหนดเกณฑ์แยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงการประเมินจริงในบริบทโรงเรียน

ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยของ Srijun et al. (2018) พบว่า ค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีแนวโน้มแตกต่างกันระหว่างระดับชั้นเรียนและได้รับอิทธิพลจากครอบครัวและโรงเรียน ขณะที่ Kanjampha (2017) ระบุว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบความแตกต่างตามระดับชั้นเรียนและบริบทโรงเรียนเช่นกัน

ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 55.97, 54.28 และ 54.16

ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่รายงานโดย Srijun et al. (2018) ที่พบค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 51.6, 51.9 และ 49.5 ตามลำดับ แม้ว่าทั้งสองงานวิจัยจะใช้มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับเหมือนกัน ความแตกต่างกันดังกล่าว อาจมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ (1) ลักษณะของแบบวัดฉบับรูปภาพช่วยให้เด็กเข้าใจสถานการณ์ได้ชัดเจน ลดความกำกวมในการตีความ และสะท้อนประสบการณ์ของผู้ตอบได้ตรงมากขึ้น (2) ความแตกต่างของบริบทโรงเรียนและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล ซึ่งอาจมีผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน เช่น บรรยากาศการเรียนรู้ การสนับสนุนทางอารมณ์จากครูและโรงเรียน หรือสถานการณ์สังคมและวัฒนธรรม ณ เวลานั้น และ (3) ความแตกต่างของโครงสร้างกลุ่มตัวอย่างระหว่างการศึกษาทั้งสอง ทั้งนี้ ผลการเปรียบเทียบดังกล่าวสนับสนุนศักยภาพของแบบวัดฉบับรูปภาพในการประเมินเด็กวัยประถมศึกษา และชี้ให้เห็นถึง ความจำเป็นของการศึกษาเปรียบเทียบแบบวัดทั้งสองฉบับในกลุ่มตัวอย่างเดียวกันในอนาคต

ผลการวิเคราะห์ CFA ยืนยันว่าองค์ประกอบด้านความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด แสดงว่าเด็กประเมินคุณค่าของตนบนพื้นฐานความรู้สึกพอใจและยอมรับตนเองเป็นหลัก ขณะที่องค์ประกอบด้านความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) และองค์ประกอบด้านความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) ก็ยังมีบทบาทสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Marsh (1989) ที่ระบุว่าการเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วยโครงสร้างหลายมิติที่สัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มุ่งรายงานคุณภาพเชิงโครงสร้างของแบบวัดในภาพรวมเป็นหลัก จึงยังไม่ได้แสดงสถิติเชิงพรรณนา ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือจุดตัดคะแนน (cut-off) ของแต่ละองค์ประกอบโดยละเอียด การนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ในงานวิจัยถัดไปจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้สามารถประเมินลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์ประกอบได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงสนับสนุนการตีความผลการประเมินแบบแยกองค์ประกอบอย่างแม่นยำและเอื้อต่อการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงลึกในระดับองค์ประกอบจะช่วยเสริมความแข็งแรงของหลักฐานเชิงประจักษ์ และเพิ่มศักยภาพของแบบวัดในการประยุกต์ใช้เชิงคลินิกและเชิงการศึกษาในอนาคต

ในประเด็นข้อจำกัดของการวิจัย พบว่า ยังขาดข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านเพศของนักเรียนจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นผลจากข้อจำกัดของกระบวนการเก็บข้อมูลภายใต้สถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบตามเพศอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ ข้อจำกัดดังกล่าวไม่กระทบต่อข้อสรุปผลด้านโครงสร้าง ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของเครื่องมือ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในอนาคตควรเก็บข้อมูลประชากรศาสตร์ให้ครบถ้วนยิ่งขึ้นเพื่อสนับสนุนการตรวจสอบความเท่าเทียมในการวัด

โดยสรุป แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพนี้มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการประเมินเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านการอ่าน อีกทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือคัดกรองด้านสุขภาพจิตในโรงเรียน (World Health Organization, 2020) และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยเรียน ทั้งนี้ การทดสอบเพิ่มเติมในบริบทที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มความครอบคลุมและยืนยันความเที่ยงตรงของเครื่องมือในอนาคต

สรุป

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ประกอบด้วย 17 ข้อคำถาม มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพึงพอใจในตนเอง (self-satisfaction) 6 ข้อคำถามความสามารถและความสำเร็จ (ability and achievement) 8 ข้อคำถาม และความเชื่อในคุณค่าแห่งตน (self-worth) 3 ข้อคำถามมีคุณสมบัติทางการวัดอยู่ในระดับที่เหมาะสม ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนก ดังนั้น แบบวัดฉบับนี้จึงเหมาะสมกับการนำไปใช้ประเมินระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 เพื่อการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรขยายการศึกษาไปยังโรงเรียนในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ เพื่อยืนยันคุณภาพเครื่องมือในบริบทที่หลากหลายและจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน (norm) สำหรับเด็กไทย

2. ควรนำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับรูปภาพไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มเด็กสมาธิสั้น กลุ่มเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านหรือเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือเด็กต่อไป

3. ควรศึกษาปัจจัยเชิงประชากรและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น เพศ ระดับสติปัญญา เศรษฐานะ จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด ความเจริญด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทำความเข้าใจกลไกที่เกี่ยวข้องในเชิงลึกยิ่งขึ้น

4. ควรพิจารณาการพัฒนาแบบวัดให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลหรือออนไลน์ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้งานและเอื้อต่อการเก็บข้อมูลในวงกว้างอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลประโยชน์ทับซ้อน

ผู้วิจัยขอรับรองว่าไม่พบผลประโยชน์ทับซ้อนทั้งในด้านวิชาการ การเงิน หรือผลประโยชน์ส่วนตนใด ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานวิจัยและการรายงานผลการวิจัยฉบับนี้

การมีส่วนร่วมของผู้นิพนธ์

ปาริฉัตร ล้ำผาสุกจิต ผู้รวบรวมวรรณกรรม เขียนโครงการวิจัย เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เขียนวิจารณ์ และเขียนบทความ โดยได้รับคำแนะนำจาก ผศ.ดร.พัชรินทร์ เสรี ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและออกแบบการศึกษาวิจัย ตรวจสอบการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัย ตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนวิจารณ์ การสรุปผลการวิจัย และตรวจสอบแก้ไขบทความ และ ศ.นพ.ชาญวิทย์ พรนภดล ตรวจสอบระเบียบวิธีการวิจัย การแปลผลการวิจัยและการสรุปผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

Anastasi, A., & Urbina, S. (1997). *Psychological testing* (7th ed.). Prentice Hall.

Bangkok Metropolitan Administration. (2022). *Educational statistics report, academic year 2021: Schools under the Bangkok Metropolitan Administration*. Planning and Information Group, Department of Education. http://mis.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/10/สถิติการศึกษา-2565.pdf [in Thai]

Birndorf, S., Ryan, S., Auinger, P., & Aten, M. (2005). High self-esteem among adolescents: Longitudinal trends, sex differences, and protective factors. *Journal of Adolescent Health, 37*(3), 194-201.

Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research* (2nd ed.). Guilford Press.

Chung, J. M., Hutteman, R., van Aken, M. A. G., & Denissen, J. J. A. (2017). High, low, and in between: Self-esteem development from middle childhood to young adulthood. *Journal of Research in Personality, 70*, 122-133. https://doi.org/10.1016/j.jrp.2017.07.002

Coopersmith, S. (1984). *Self-esteem inventories.* Consulting Psychologist Press.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, *16*(3), 297-334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

DeVellis, R. F. (2017). *Scale development: Theory and applications* (4th ed.). SAGE Publications.

Department of Mental Health. (2017). *Mental health situation report of children and adolescents in Thailand B.E. 2560*. Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health. [in Thai]

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th ed.). SAGE Publications.

George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (4th ed.). Allyn & Bacon.

Harter, S. (1999). *The construction of the self: A developmental perspective.* Guilford Press.

Harter, S. (2012). *Self-perception profile for children: Manual and questionnaires (Grades 3-8).* University of Denver.

Hosogi, M., Okada, A., Fujii, C., Noguchi, K., & Watanabe, K. (2012). Importance and usefulness of evaluating self-esteem in children. *BioPsychoSocial Medicine*, *6*, Article 9. https://doi.org/10.1186/1751-0759-6-9

Howell, D. C. (2013). *Statistical methods for psychology* (8th ed.). Cengage Learning.

Inthasiri, T. (2000). *Development of a Thai phrase and sentence development test for children aged 3 to 7 years and 11 months in Bangkok* [Unpublished master's thesis]. Mahidol University. [in Thai]

Kanjampha, A. (2017). *Self-esteem of children and youth offenders in the Eastern Juvenile Vocational Training Center* [Unpublished master's thesis]. Thammasat University. [in Thai]

Lynn, M. R. (1986). Determination and quantification of content validity. *Nursing Research*, *35*(6), 382-386. https://doi.org/10.1097/00006199-198611000-00017

Marsh, H. W. (1989). Age and sex effects in multiple dimensions of self-concept: Preadolescence to early adulthood. *Journal of Educational Psychology*, *81*(3), 417-430. https://doi.org/10.1037/0022-0663.81.3.417

Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). Harper & Row.

Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.

Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS* (7th ed.). McGraw-Hill Education.

Phoolphong, S. (2013). *Structural equation model*. Wattana Panich. [in Thai]

Phoomnum, T. (2019). *Development of a language development assessment scale for Thai children* [Unpublished master's thesis]. Chiang Mai University. [in Thai]

Piaget, J. (1972). *The psychology of the child.* Basic Books.

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). *Essentials of nursing research: Methods, appraisal, and utilization* (6th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2008). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice* (8th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Pornnoppadol, C., Winadda, P., Jittorn, J., & Chanpen, S. (2013). *Thai ADHD Screening Scales (THAISS): User manual for children and adolescents aged 3-18 years*. Media Zone Printing. [in Thai]

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image.* Princeton University Press.

Srijun, K., Seree, P., Pornnoppadol, C., & Putthisri, S. (2018). Development of a self-esteem scale for Grade 4-6 primary school students. *Journal of Educational Research*, *13*(1), 1-14. [in Thai]

Trangkhasombat, U. (2012). *Children's Depression Inventory (CDI): Thai version*. Office of the Department of Mental Health. [in Thai]

World Health Organization. (2020). *Guidelines on mental health promotive and preventive interventions for adolescents: helping adolescents thrive. World Health Organization.* https://iris.who.int/handle/10665/336864

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.